ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 18ης Μαρτίου 1970*

Στην υπόθεση 43/69,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Oberlandesgericht της Καρλσρούης (9ο τμήμα πολιτικών υποθέσεων του Freiburg im Breisgau) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Brauerei A. Bilger Söhne GmbH, με έδρα το Gottmadingen,

και

Heinrich Jehle, εστιάτορα και κρεοπώλη, και **Marta Jehle,** και των δύο κατοίκων Φρηντριχσχάφεν,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και του κανονισμού 17 του Συμβουλίου ΕΟΚ της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25 επ.),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους R. Lecourt, Πρόεδρο, R. Monaco και P. Pescatore, προέδρους τμήματος, A. M. Donner, A. Trabucchi, W. Strauß (εισηγητή), και J. Mertens de Wilmars, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Gand
γραμματέας: A. van Houtte

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με Διάταξη της 31ης Ιουλίου 1969, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 24 Σεπτεμβρίου 1969, το Oberlandesgericht της Καρλσρούης υπέβαλε στο Δικαστήριο διάφορα ερωτήματα, δυνάμει του αρθρου 177 της Συνθήκης περί ιδρύσεως ΕΟΚ, ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 της εν λόγω Συνθήκης, καθώς και του κανονισμού 17 της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25) που τέθηκε σε ισχύ στις 13 Μαρτίου 1962.

Επί του σημείου 1 της αιτήσεως

2 Το Δικαστήριο ερωτάται κατ' αρχάς αν σύμβαση προμηθείας ζύθου συναφθείσα μεταξύ δύο επιχειρήσεων ενός κράτους μέλους πριν από τις 13 Μαρτίου 1962 αφορά εισαγωγές ή εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, σημείο 1, του κανονισμού 17, όταν η διατύπωση της ρήτρας αποκλειστικότητας είναι η ακόλουθη: ο εστιάτορας υποχρεούται να προμηθεύεται το ζύθο που χρειάζεται για την επιχείρησή του αποκλειστικά από τη ζυθοποιία Χ (εγκατεστημένη στο ίδιο κράτος μέλος).

Το Δικαστήριο, εξάλλου, ερωτάται, αν «τέτοια σύμβαση πρέπει να κοινοποιείται (στην Επιτροπή) κατά τα άρθρα 5, παράγραφοι 1 και 2, 4, παράγραφος 2, σημείο 1, του κανονισμού 17».

3 Τα ερωτήματα αυτά αφορούν αποκλειστικά το αν σύμβαση μεταξύ παραγωγού και ανεξάρτητου λιανοπωλητή, βάσει της οποίας ο λιανοπωλητής υποχρεούται να προμηθεύεται αποκλειστικά από τον εν λόγω παραγωγό που είναι εγκατεστημένος στο ίδιο κράτος μέλος, συγκαταλέγεται στις κατηγορίες συμφωνιών που εξαιρούνται της κοινοποιήσεως από τον κανονισμό 17 και αυτό, ανεξάρτητα από το αν τέτοια σύμβαση, μόνη ή σε συνδυασμό με άλλες, εμπίπτει ή όχι στις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1.

4 Τα άρθρα 4 και 5 του κανονισμού 17 απαλλάσσουν από την κοινοποίηση, μεταξύ άλλων, τις συμφωνίες — που έχουν συναφθεί πριν ή μετά τις 13 Μαρτίου 1962 — στις οποίες συμμετέχουν μόνον επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους, υπό τον όρο ότι οι συμφωνίες αυτές «δεν αφορούν ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών».

Επομένως, η απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο εξαρτάται από το αν οι συμφωνίες, τις οποίες αναφέρει, «δεν αφορούν ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, σημείο 1 του κανονισμού.

5 Μια τέτοια σύμβαση, αν και κρινόμενη μέσα σε σύνολο παρόμοιων συμβάσεων μεταξύ μερικών εγχώριων παραγωγών και σημαντικού αριθμού λιανοπωλητών του ίδιου κράτους, μπορεί, ενδεχομένως, να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, εντούτοις αυτή η πρακτική καθαυτή, εφόσον δεν αφορά ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών, εξαιρείται της κοινοποιήσεως, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

Παρίσταται, επομένως, δυνατόν η ίδια συμφωνία, έστω και αν «δεν αφορά ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής «να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών» κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

Η έκφραση «αφορά εισαγωγές ή εξαγωγές» έχει, επομένως, στενότερη έννοια από την έκφραση «επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών».

6 Οι συμφωνίες προμηθείας κατ' αποκλειστικότητα, η εκτέλεση των οποίων δεν απαιτεί διέλευση των επίμαχων προϊόντων από τα εθνικά σύνορα, ασφαλώς δεν αφορούν ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, τέτοιες συμφωνίες εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 2, σημείο 1,του κανονισμού 17, και, επομένως, εξαιρούνται της κοινοποιήσεως που προβλέπεται στις πρώτες παραγράφους αντίστοιχα των άρθρων 4 και 5 του κανονισμού αυτού.

Επί του σημείου 2 της αιτήσεως

7 Για την περίπτωση αρνητικής απάντησης στα προηγούμενα ερωτήματα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο «πώς πρέπει να ερμηνεύεται το άρθρο 85, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ ως προς τις συμφωνίες που δεν πρέπει να κοινοποιούνται, ενόψει του ότι είναι δυνατόν να δοθεί αναδρομική ισχύς σε απόφαση της Επιτροπής, εκδιδόμενη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 85, παρά-

γραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 6 του κανονισμού 17» και ιδίως ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν «μια συμφωνία που δεν πρέπει να κοινοποιηθεί είναι προσωρινά έγκυρη».

8 Τα ερωτήματα αυτά, εξεταζόμενα μέσα στο νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, αφορούν το αν τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια να κρίνουν το κύρος, από άποψη κοινοτικού δικαίου, συμφωνίας, η οποία, αν και εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εξαιρείται της κοινοποιήσεως και δεν κοινοποιήθηκε.

9 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3 του κανονισμού 17, «ενόσω η Επιτροπή δεν έχει κινήσει καμιά διαδικασία κατ' εφαρμογή των άρθρων 2, 3 ή 6» του κανονισμού, «οι αρχές των κρατών μελών παραμένουν αρμόδιες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1... σύμφωνα με το άρθρο 88 της Συνθήκης».

Το εν λόγω άρθρο 88 παραπέμπει στους εθνικούς κανόνες περί αρμοδιότητας και διαδικασίας, ώστε η έννοια των «αρχών των κρατών μελών» περιλαμβάνει τα εθνικά δικαστήρια.

Η ευχέρεια, εξάλλου, εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, συνεπάγεται αναγκαστικά την ευχέρεια εφαρμογής της δεύτερης παραγράφου του ίδιου άρθρου, που κηρύσσει άκυρες «τις απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες».

10 Τα άρθρα 88 της Συνθήκης και 9, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 σιωπούν σχετικά με την περίοδο για την οποία μπορούν τα εθνικά δικαστήρια να αναγνωρίσουν την ακυρότητα αυτή.

Δεν μπορεί, ωστόσο, να θεωρηθεί ότι συμφωνίες που έχουν συναφθεί πριν ή μετά τις 13 Μαρτίου 1962, και που εξαιρούνται της κοινοποιήσεως από τον ίδιο τον κανονισμό 17, μπορούν να κηρυχθούν αναδρομικά άκυρες, αν αναγνωριστεί εκ των υστέρων ότι εμπίπτουν στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 85.

11 Εφόσον τα όργανα της Κοινότητας μπορούν, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3, να εξαιρούν τελείως συμφωνίες από την απαγόρευση και την ακυρότητα του άρθρου 85, έπεται ότι, εξαιρώντας με τον κανονισμό 17 ορισμένες συμφωνίες από κάθε κοινοποίηση, δέχτηκαν ότι ο κίνδυνος ακυρώσεως, στον οποίο εξακολουθούν να εκτίθενται οι συμφωνίες αυτές, επέρχεται ενδεχομένως μόνο κατά την ημέρα που αναγνωρίζεται η ακυρότητα.

Διαφορετική λύση, εξάλλου, θα έθετε σε σοβαρό κίνδυνο την ασφάλεια του δικαίου και μάλιστα σε βάρος των αντισυμβαλλομένων, οι οποίοι μετά τη σύναψη συμφωνίας που εξαιρείται της κοινοποιήσεως, επειδή θεωρείται ότι δεν είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, μπορούν λογικά να αναμένουν η συμφωνία αυτή να έχει, σχετικά, τουλάχιστον ίδια αποτελέσματα με τις κοινοποιηθείσες συμφωνίες που έχουν συναφθεί πριν από τις 13 Μαρτίου 1962.

12 Για όλους αυτούς τους λόγους πρέπει να δοθεί στο εθνικό δικαστήριο η απάντηση ότι συμφωνία που εξαιρείται της κοινοποιήσεως και δεν κοινοποιήθηκε επάγεται πλήρη αποτελέσματα μέχρις ότου αναγνωριστεί η ακυρότητά της.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις προφορικές παρατηρήσεις της ζυθοποιίας Bilger, των συζύγων Jehle και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ιδίως τα άρθρα 85, 88 και 177, τον κανονισμό 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962 και ιδίως τα άρθρα 4, 5 και 9, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 20, τον κανονισμό διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Oberlandesgericht της Καρλσρούης, με Διάταξή του της 31ης Ιουλίου 1969, αποφαίνεται:

1) Επί του σημείου 1 της αιτήσεως

Σύμβαση μεταξύ παραγωγού και ανεξάρτητου λιανοπωλητή, βάσει της οποίας ο

λιανοπωλητής υποχρεούται να προμηθεύεται αποκλειστικά από τον εν λόγω παραγωγό, που είναι εγκατεστημένος στο ίδιο κράτος μέλος, και η εκτέλεση της οποίας δεν απαιτεί διέλευση των επίμαχων προϊόντων από τα εθνικά σύνορα, δεν αφορά ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές μεταξύ κρατών μελών, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, σημείο 1, του κανονισμού 17 και, συνεπώς, εξαιρείται της κοινοποιήσεως.

2) Επί του σημείου 2 της αιτήσεως

Συμφωνία που εξαιρείται της κοινοποιήσεως και δεν κοινοποιήθηκε επάγεται πλήρη αποτελέσματα μέχρις ότου αναγνωριστεί η ακυρότητά της.

Κρίθηκε στο Λουξεμβούργο στις 18 Μαρτίου 1970.

Lecourt Monaco Pescatore Donner

Trabucchi Strauß Mertens de Wilmars

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Μαρτίου 1970.

Ο Γραμματέας
A. van Houtte

Ο Πρόεδρος
R. Lecourt